

Fremtidens udfordringer i økologisk og frilands-svineproduktion

Af: Marianne Bonde Udviklingscenter for Husdyr på Friland, Anne Grete Kongsted, Aarhus Universitet, Helena Mejer Københavns Universitet, Tine Rousing Aarhus Universitet og Tove Serup, Videncentret for Landbrug

I juni deltog 48 svineproducenter, rådgivere og forskere i en temadag på Hovborg Kro om økologisk svineproduktion. Temaet var 'fremtidens udfordringer i økologisk og frilands svineproduktion'.

Dagen bød på indlæg fra fem forskningsprojekter og efterfølgende café-diskussion med fokus på miljø, dyrevelfærd, selvforsyning med protein og produktion af hangrise. Her bringes et uddrag af diskussionen.

Forbrugere som køber økologiske produkter, har stort fokus på både dyrevelfærd og miljø, men selvom økologi er et rigtigt godt brand, så står den økologiske svineproduktion overfor en række udfordringer. Hold af dyr på friland er centralt i forhold til økologiens troværdighed, men for grise giver det store udfordringer i forhold til kvælstofudvaskning. Konflikten mellem ønsket om at undlade kastration og risiko for ornelugt i svinekødet, samt barrierer for selvforsyning med proteinkilder var andre hovedemner, der blev diskuteret med stor entusiasme. Diskussionerne bragte mange bolde i spil – se Figur 1.

Grise integreret i plante-produktionen

Mindre kvælstofudvaskning og højere fodereffektivitet er centralt af miljø- og ressource-hensyn. Der bør tænkes i alternative afgrøder med rodnet til forbedret næringsstofopsamling, så alle dyregrupper kan holdes på friland. Energiafgrøder er en oplagt mulighed, men det optimale er afgrøder, der kan indgå i markrotationen og fungere som foderemne for svinene. En differen-

tieret belægningsgrad efter jordtype kan optimere bæredygtigheden, og 'Miljøfællesskaber' mellem plantebrug og andet husdyrhold er også en mulighed, hvor grisen kan tænkes ind som jordbearbejder og ukrudtsbekæmper ved at udnytte dens naturlige rodeadfærd.

Ukrudt som tidsler og kvikgræs kan på den måde indgå i foderplaner som energikilder. Bedre integra-

Der var stort engagement og idérigdom fra deltagerne i workshoppen

13.06.2013

tion af grisene kompliceres dog af, at fleksibiliteten ikke er stor nok i bedrifterne, da der mange steder fx er etableret rævehegn. Derudover er ikke al jord egnet til svinehold. Biogasanlæg til økologiske bedrifter kan drive udviklingen, ikke kun i kraft af et bedre ressourceregnskab, men måske også via sidegevinster som fx bekæmpelse af skadelige bakterier, vira og parasit-æg.

Højkvalitetsprodukter fra hangrise

Slakteri-teknologi og markedsføring af hangrisekød, både med og uden ornelugt, udgør en barriere for udviklingen. Der skal udvikles en sikker online analysemetode for både skatol og androstenon, så kød med ornelugt ikke når ud i køledisken. Skatol kan kontrolleres vha. fodringstiltag, men der skal udvikles fodringssystemer,

Figur 1. Temadagens forslag til en række udviklingsmuligheder i økologisk svineproduktion

De fem forskningsprojekter

- **NOCAST:** Et Organic RDD projekt, der fokuserer på at nedbringe ornelugt uden brug af kastration men i stedet med fokus på foderstrategi kombineret med valg af gruppestørrelse og grupperingsmetode samt slagtevægt.
- **SUMMER:** Et Organic RDD projekt, der arbejder med at øge den etiske, fysiske og smagsmæssige kvalitet af økologiske kødprodukter fra svin, fjerkræ og ungkvæg. I projektet fokuserer man bl.a. på udseende, udskæringer, smag, og teknologisk kvalitet af de færdige produkter, inklusiv forbrugerpræferencer.
- **PAROL:** Et Organic RDD projekt, der fokuserer på at reducere smitte med indvoldsorm til smågrise og slagtesvin ved at undersøge langtidsoverlevelsen af æg på marken, inaktivering af æg i strøelse og en ny metode til biologisk inaktivering af æg
- **PROPIG:** Et Core Organic 2 projekt, der fokuserer på strategier til at reducere miljøpåvirkningen ved at forbedre dyrevelfærd og sundhed hos økologiske grise.
- **ICOPP:** Et Core Organic 2 projekt, der arbejder på at udvikle rentable, 100 % økologiske foderstrategier til økologiske svin og fjerkræ samt minimere proteinimporten.

Alle 5 forskningsprojekter er finansieret af offentlige forskningsmidler koordineret af ICROFS, under henholdsvis det europæiske Core Organic ERA-net program og Organic RDD programmet under GUDP.

så man kan tildele særligt foder til grise lige før slagting, også i stier, hvor grise leveres over flere uger. Jo kortere tidsrum foderet skal tildeles, jo lettere kan det implementeres i praksis, evt. i udleveringsrum.

Androstenon er vanskelig at kontrollere. En mulighed er at selekttere mod ornelugt i avlen, men det skal sikres, at der ikke vil være en negativ indvirkning på produktionen, og der må træffes beslutning om, hvilken genetisk fremgang, der skal gives køb på for at selekttere mod hangriselugt.

Alternativt kan hangrisenes slagtevægt reduceres, så de slagtes inden kønsmodenhed. Derudover skal der gøres en stor indsats for at udvikle forarbejdede kødprodukter af høj kvalitet fra hangrise med ornelugt.

Et alternativ til hangriseproduktion er kastration med bedøvelse. Dyrlægeudgiften kan begrænses, hvis producenten selv kunne administrere bedøvelsen. Det kræver dog udvikling samt registrering af bedøvelsesmidler til svin i Danmark,

ligesom dyrevelfærden skal sikres. Immunokastration bliver ikke anset for at være en brugbar metode i Danmark.

Kønssorteret sæd kunne på længere sigt have potentielle i økologisk svineproduktion. Hittidige forsøg har dog vist tekniske vanskeligheder ved kønssortering af ornesæd, så der er behov for fortsat forskning og udvikling.

Alternative proteinkilder

Selvforsyning med protein kræver plads i sædskiftet, god dyrkningssikkerhed, god aminosyreprofil og økonomisk konkurrencedygtighed i forhold til importerede proteinkilder. Lupin, ært og hestebønne kan have det

svært i konkurrencen med soja, så derfor skulle man måske tænke i udvikling af alternative proteinkilder som eksempelvis hamp, tang, insekter og fluelarver.

Måske burde mantraet om lokal produktion revurderes. Men hvis lokal produktion er afgørende, bl.a. på grund af risiko for GMO-forurening, så er samproduktion med plantebrug en mulighed. Alternativet er at acceptere en lavere kødprocent i det økologiske svinekød.

Kommunikation med forbrugerne om dyrevelfærd

God kommunikation med forbrugerne er helt nødvendig for den fremtidige udvikling af økologisk

svineproduktion. Mange forbrugere forventer, at økologiske grise holdes udendørs under forhold, der tydeligt adskiller sig fra konventionel indendørs produktion.

Den økologiske sektor skal gå i dialog med forbrugeren og konkret forklare baggrunden for eventuelle kompromisser, som forbrugeren måtte finde ikke-økologiske. Forbrugeren skal kunne se formålet med, at en so har trynering for ikke at ødelægge græsdaekket og dermed øge risikoen for udvaskning af næringsstoffer. Der er behov for fortsat udvikling af bedre produktionsforhold og øget naturlig immunitet, så dyrevelfærden øges og medicinforbruget reduceres.

